

Zpráva o šetření ve věci podmínek výkonu trestu odnětí svobody

Dne 19. 6. 2019 se na mě obrátil pan A., nar. xxx, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Rapotice (dále také „stěžovatel“). Jmenovaný si stěžoval na několik aspektů podmínek výkonu trestu odnětí svobody.

A. Shrnutí závěrů

Věznice Rapotice pochybila, když stěžovateli neumožnila používání CD přehrávače a sluchátek k výuce cizího jazyka.

Věznice Rapotice pochybila v tom, že odsouzeným neumožňuje užívat trika jiné barvy než černé, šedé a bílé, a to vždy bez potisku.

Věznice Rapotice pochybila, když nevyslechla některé odsouzené, kteří byli přítomni dne 20. 3. 2019 se stěžovatelem v jídelně, k tomu, zda měl stěžovatel či oni sami dostatečný čas ke konzumaci oběda, a rovněž nezajistila výsledky odsouzených z oddílu F1 (z ložnice stěžovatele) k tomu, zda se dozorce choval ke stěžovateli nevhodným způsobem.

Věznice Rapotice pochybila při vydávání stravy odsouzeným v plastových tabletech.

Věznice Rapotice pochybila tím, že odsouzeným není zajištěna osmihodinová doba ke spánku, resp. budíček odsouzených je realizován před stanoveným časem.

Věznice Rapotice pochybila, když odsouzeným neumožnila a neumožňuje kombinovat nošení ústavního a civilního oblečení.

B. Skutková zjištění

Stěžovatel nesouhlasil s vyřízením stížnosti ze strany generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky ze dne 31. 5. 2019.¹ Tato stížnost obsahovala 27 stížnostních bodů. Rozhodla jsem prošetřit 9 stížnostních bodů z uvedeného vyřízení stížnosti.

B.1 Nemožnost užívat CD přehrávač a sluchátka k výuce cizích jazyků

Ředitel Věznice Rapotice plk. Mgr. František Melichar uvedl, že žádný odsouzený nemůže užívat CD přehrávač a sluchátka, a to z bezpečnostních důvodů. Sluchátka by odsouzení mohli využívat k připojení k mobilním telefonům, případně kabely z těchto sluchátek k výrobě nepovolených předmětů (resp. k amatérskému připojení pro odběr elektřiny).

Uvedený zákaz je potvrzen zápisem z jednání bezpečnostní komise ze dne 6. 2. 2015 („odebrat všem odsouzeným discmany včetně příslušenství a tyto uložit do intendantního skladu“) a taktéž v zápisu z jednání bezpečnostní komise ze dne 16. 12. 2016 („na základě zvýšeného průniku nepovolených předmětů, zejména MT opětovně připomínám plošný zákaz používání discmanu včetně příslušenství, mimo jiné i sluchátek“).

B.2 Nemožnost užívat jiná civilní trika než černá, šedá a bílá (bez potisku)

Uvedený zákaz ředitel věznice potvrdil a je v souladu s čl. 6 odst. 2 písm. a) vnitřního řádu pro odsouzené Věznice Rapotice. Toto opatření je podle ředitele věznice zavedeno z důvodu jednotnosti označení či rozpoznání odsouzených a taktéž se nemusí vězeňská

1 Čj. aaa.

služba zabývat tím, které nápisy či potisky na tričkách jsou neslušné či rasistické. Uvedený požadavek se vztahuje jen na trika, nikoli na další oblečení (mikiny, kalhoty).

B.3 Nedostatek času ke konzumaci stravy a nevhodné chování dozorce

Ve své stížnosti stěžovatel tvrdil, že mu dozorce dne 20. 3. 2019 v jídelně vyhrožoval uložením kázeňského trestu a stěžovatel nemohl řádně dojíst jídlo. Požádal tedy dozorce o sdělení služebního čísla, který mu ho předal; následně se na ložnici dostavil jiný dozorce, který na stěžovatele křičel: „A., vy se *budete ještě divit.*“ Ve vyřízení stížnosti je uvedeno, že se danou věcí zabývala Generální inspekce bezpečnostních sborů, která se neztotožnila s tvrzením stěžovatele, že byl spáchán trestný čin.

Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky prošetřilo tento podnět a nezjistilo skutečnosti o protiprávním, urážlivém či nevhodném chování vůči stěžovateli. Ve svém podnětu stěžovatel namítal, že vězeňská služba neprošetřila čas, který měl ke konzumaci stravy, a vyhrožování dozorce na oddíle slyšeli všichni odsouzení přítomní v danou dobu na ložnici. Stěžovatel poukázal na to, že zřejmě tito odsouzení nebyli v dané věci vyslechnuti.

Podle úředního záznamu ze dne 30. 4. 2019 nstrm. Ondřej Kolouch uvedl, že prap. Roman Křípal se všech odsouzených na jídelně hromadně dotázal, zda jsou již po jídle a zda jsou připraveni k odchodu zpět na oddíl. Odsouzení mu sdělili, že ano. Nikdo z odsouzených neprojevil údajně potřebu setrvat v jídelně delší dobu. Prap. Křípal odešel z jídelny jako první a nstrm. Kolouch zůstal na jídelně a zajišťoval odchod odsouzených z jídelny. Na schodišti, které vede z jídelny, jej zastavil stěžovatel, který mu řekl, že se nenechá okrádat o čas na jídlo, že chce jeho služební číslo a bude si na něj stěžovat. Nstrm. Kolouch sdělil své služební číslo a upozornil stěžovatele, že byli dotázáni všichni odsouzení, zda jsou po jídle a mohou odejít z jídelny, na což on nereagoval.

Stejným způsobem v dané věci vypověděl i prap. Křípal,² který dále uvedl, že následně mluvil se stěžovatelem a učinil tak slušně a profesionálně.

Věznice nevyslechla nikoho z odsouzených, zda stěžovatel mohl včas dojíst oběd a zda se k němu prap. Křípal choval nevhodným způsobem. Sám prap. Křípal uvedl v záznamu o stížnosti, že zavolal stěžovatele na dozornu oddílu F1/F2, kde s ním hovořil; stěžovatel tvrdil ve svém podnětu, že se tak stalo na chodbě oddílu (ve svých stížnostech ve věznici stěžovatel nevedl, kde se tento incident odehrál). Aktuálně je stěžovatel umístěn na oddíle E1, kde je strava dovážena přímo na cely, dva odsouzení z oddílu E1 (pan B. a pan C.) uvedli, že na jídelně bylo vždy hodně času na sněžení jídla (15–30 minut).

B.4 Provádění důkladných osobních prohlídek

Ve své stížnosti stěžovatel uvedl, že u něj byla provedena při příjmu do věznice důkladná osobní prohlídka na chodbě před ostatními odsouzenými a civilními zaměstnanci; současně byl nucen odložit svoji přikrývku na podlahu. Ve vyřízení stížnosti je uvedeno, že prostory určené k důkladným osobním prohlídkám při příjmu do věznice jsou vybaveny zástěnami, rohožemi, stolem na odkládání věcí a věšáky. Dále je ve vyřízení stížnosti uvedeno, že výpovědi jiných odsouzených nepotvrdily tvrzení stěžovatele.

² Záznam o stížnosti ze dne 30. 4. 2019.

Ve svém podnětu stěžovatel tvrdil, že absolvoval důkladnou osobní prohlídku na chodbě skladu a nebylo zde nic z uvedeného vybavení.

Foto č. 1: Prohlídková místnost sousedící se skladem (se zástěnami, rohožemi, a stolkami na odkládání věcí).

Místnost není monitorována kamerovým systémem. Ve věci bylo vyslechnuto pět odsouzených a všichni shodně uvedli, že místnost je vybavena vším potřebným a prohlídka probíhala vždy pouze za přítomnosti jednoho příslušníka.³

B.5 Provádění nočních kontrol

Stěžovatel uvedl, že během nočních kontrol někteří dozorcí zapínají světla na cele a bouchají dveřmi. Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky uvedlo ve vyřízení stížnosti, že k provádění kontrol v nočních hodinách je potřeba využít umělého osvětlení, k čemuž je určeno tzv. noční světlo. Příslušník je však oprávněn v odůvodněných případech využít i plného klasického světla, a to tehdy, nebude-li schopen vzhledem k okolnostem provést kontrolu za pomoci světla nočního. Ve svém podnětu stěžovatel uvedl, že na celách není noční světlo vůbec nainstalováno a k použití běžného světla dochází automaticky každou noc a každou hodinu.

Stěžovatel uvedl, že nevěří, že odsouzení na oddíle neuvědomili totéž, přičemž tvrdil, že odsouzený D., se kterým je stěžovatel aktuálně umístěn na cele, potvrdil jeho tvrzení. Při místním šetření zjistili právníci Kanceláře veřejného ochránce práv, že na oddíle E1 jsou na celách instalována dvě světla – jedno denní a jedno noční. Za jasného slunečního

³ Viz záznamy o stížnosti ze dnů 22. 5. 2019 a 23. 5. 2019 (pan D., pan E., pan F., pan G., pan H.).

počasí nebylo možné rozpoznat, zda noční světlo má menší intenzitu než světlo denní. Dle vyjádření věznic má standardní osvětlení 6 700 lm a noční osvětlení 1 700 lm. Oslovení dozorců popřeli, že by v průběhu nočních kontrol bouchali dveřmi a rozsvěcovali hlavní světlo. Dva oslovení odsouzení neměli k provádění nočních prohlídek žádných výhrad. Rovněž ani pět odsouzených, kteří byli vyslechnuti v rámci šetření stížnosti stěžovatele, si nestěžovali na provádění nočních kontrol. Konkrétně pan D., na kterého se stěžovatel odvolával, uvedl: „Vím, že nás v noci příslušníci na oddíle kontrolují. Občas nám v noci na ložnici rožnou světlo, toto se ale podle mého děje, aby nás dozorce viděl. Myslím, že vždy rožnou světlo jen na dobu nezbytně nutnou k provedení kontroly. Většinou mě to neruší, ale stává se, že mě to probudí. V průběhu kontrol žádný z dozorců nebouchá žádnými dveřmi, na celou k nám v noci nevstupují a kontrolují nás průzorem ve dveřích.“

B.6 Nezajištění osmihodinové doby ke spánku

Stěžovatel namítal, že sčítací prověrky jsou prováděny ještě před budíčkem (ve 30 % případech), např. dne 10. 4. 2019 proběhla sčítací prověrka v 5:56 h (budíček v 6:00 h); o víkendech je budíček v 7:00 h, ale již v 6:45 h je údajně vydávána snídaně. Kamerový záznam ze dne 10. 4. 2019 nebyl při šetření stížnosti ve věznici již k dispozici, a proto byla uskutečněna namátková kontrola záznamů v jiných dnech, která nepotvrdila tvrzení stěžovatele; to nepotvrdili rovněž jiní odsouzení, a to ani v jednom případě. Stěžovatel opět tvrdil, že uvedený postup může potvrdit odsouzený D.

Jmenovaný konkrétně v záznamu o stížnosti uvedl: „Za celou dobu, co jsem umístěn na oddíle E1, tak se mi nestalo, že by proběhl sčíták před budíčkem v 6:00 h. Sčíták probíhá nejdříve v 6:00 h, ale většinou spíše tak v 6:05 h.“ Oba oslovení (výše uvedení) odsouzení při místním šetření rovněž námitky stěžovatele nepotvrdili.

V dané věci jsem si vyžádala kamerové záznamy z chodby oddílu E1 ze dnů 24. 7. 2019 (středa) v čase 05:40–06:05 h a 21. 7. 2019 (neděle) v čase 06:40–07:05 h. Dne 24. 7. 2019 byl budíček podle těchto kamerových záznamů již v 5:50 h (tedy 10 minut před budíčkem), dne 21. 7. 2019 bylo již na počátku záznamu v 6:40 h (20 minut před budíčkem) zřejmé, že budíček již proběhl před tímto časem.

B.7 Strava

Stěžovatel si stěžoval na vydávání stravy v plastovém tabletu a snídaně na mokrému plastovému poklopu. Ve vyřízení stížnosti je uvedeno, že strava je vydávána v prolisované plastové misce (tablet), jejíž víko současně slouží jako tácek, který je po večeři umyt a vysušen. I při místním šetření bylo zjištěno, že věznice používá červené plastové tablety pro podávání stravy (obědů a teplých večeří).

B.8 Sprchování

Stěžovatel uvedl, že délka sprchování je obecně omezena na dobu dvou minut; podle věznic se jedná o standardní nastavení času a tento interval lze prodlužovat i zkracovat. Ve vyřízení stížnosti je uvedeno, že každý odsouzený obdrží jeden žeton ke sprchování, vždy v pondělí, ve středu a v pátek (celkem tedy 3 žetony týdně); rovněž je odsouzeným zajištěno i umytí po řízené sportovní aktivitě a vždy po návratu z práce.

Při místním šetření bylo zjištěno, že dvouminutový interval je možné přerušit a následně znovu spustit. Sprchovací cyklus musí být ukončen do šesti minut od jeho započetí.

Stěžovatel dále namítal, že se nemůže osprchovat po vycházce, na které sportoval. Ředitel věznice k uvedenému poznamenal, že v případě, kdy by se odsouzení mohli sprchovat po každé sportovní aktivitě na vycházce, mohlo by dojít ke zneužívání výdeje žetonů, neboť by i odsouzení, kteří by na vycházce nesportovali, vyžadovali koupání. Navíc podle ředitele věznice by bylo těžké odlišit hranici toho, kdy na vycházce konkrétní odsouzený sportoval (jakým způsobem, po jak dlouhou dobu), a má tak nárok na vydání žetonu.

B.9 Nemožnost kombinovat ústavní a civilní oděv

Dle čl. 5 odst. 1 vnitřního řádu Věznice Rapotice je odsouzeným zakázáno kombinovat nošení ústavního oděvu s civilním. Stěžovatel zejména namítal, že nemůže k civilnímu oblečení použít ústavní čepici, a naopak (k ústavnímu oblečení civilní čepici) a namítal, že mu byla zamítnuta žádanka o používání civilní čepice, tuto skutečnost však při místním šetření nebyl schopen uvedenou žádankou dokladovat (z důvodu její ztráty).

C. Právní hodnocení

C.1 Nemožnost užívat CD přehrávač a sluchátka k výuce cizích jazyků

Věznice Rapotice pochybila, když stěžovateli neumožnila používání CD přehrávače a sluchátek k výuce cizího jazyka.

Odsouzenému lze v odůvodněných případech umožnit zakoupení, zaslání, případně dovezení a používání dalších věcí majících vztah k zajištění jeho dalšího vzdělávání, programu zacházení, případně zájmové činnosti, pokud tyto věci nebudou v rozporu s účelem výkonu trestu a jejich množstvím, povaha nebo užívání nebudou narušovat pořádek v ubytovacím prostoru nebo škodit na zdraví anebo omezovat ostatní odsouzené.⁴

O ponechání jiných věcí rozhoduje ředitel věznice nebo jím pověřený zaměstnanec vězeňské služby.⁵ Neshledávám důvod k tomu, aby stěžovatel nemohl užívat k výuce cizích jazyků CD přehrávač a sluchátka; naopak skutečnost, že se stěžovatel chce ve svém volném čase věnovat studiu cizího jazyka, shledávám jako přínosnou. Již dříve jsem konstatovala, že pro společnost je užitečnější, když vězeň svůj trest zasvětil smysluplné činnosti namísto toho, aby jej odpýkal omezeným pozorováním světa skrze mříže vězeňské cely.⁶

Argumentace o tom, že by sluchátka odsouzení mohli využívat k telefonování, mi přijde zavádějící. Bez mobilního telefonu a SIM karty sluchátka k telefonování použít nemohou. Navíc nevidím důvod, proč by měli v případě, kdy používají nelegálně mobilní telefon, chtít telefonovat pomocí sluchátek. Řešením je povolit odsouzeným uvedené věci s tím, že by je odsouzení měli uloženy v kanceláři vychovatele a podle potřeby by si je zde vypůjčovali. V takovém případě bude okamžitě zcela jasné, zda odsouzení znehodnotili sluchátka k výrobě nepovoleného předmětu, či nikoliv.

Současně není ani možné odůvodňovat uvedený zákaz tím, že by odsouzení při používání sluchátek neslyšeli případný rozkaz dozorce (např. ke sčítání). Tento důvod postrádá

4 Ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

5 Ustanovení § 4 odst. 4 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

6 Viz zpráva o šetření veřejné ochránkyně práv ze dne 6. 2. 2019, sp. zn. 6731/2018/VOP/MS.

opodstatnění, neboť v takovém případě by musely být zakázány např. i špunty do uší. Situace by se nevyřešila ani požíváním reproduktorů, byť malých. Při jejich používání by stěžovatel (či kdokoliv jiný) musel rušit ostatní odsouzené při jejich činnosti, nároky na jejich uskladnění na cele jsou větší a i z drátů, kterými by byly reproduktory propojeny, by byla možná amatérská výroba nepovolených předmětů (stejně jako v případě sluchátek).

K osobě stěžovatele lze navíc poznamenat, že podle ředitele věznice neměl v minulosti žádné kázeňské tresty či jiné negativní poznatky a je zařazen v první prostupné skupině vnitřní diference. Riziko, že by sluchátka užíval k telefonování, či je užil jiným nepovoleným způsobem je tak, podle mého názoru, minimální. Při povolování dalších věcí by tak ředitel věznice měl postupovat individuálně, nikoliv paušálně zamítat povolování určitého druhu věcí, které navíc mohou sloužit ke vzdělávání odsouzených.

C.2 Nemožnost užívat jiná civilní trika než černá, šedá a bílá (bez potisku)

Věznice Rapotice pochybila v tom, že odsouzeným neumožňuje užívat trika jiné barvy než černé, šedé a bílé, a to vždy bez potisku.

Dle mezinárodního trendu by se život za mřížemi měl podobat co nejvíce životu na svobodě (viz například Evropská vězeňská pravidla⁷ nebo Nelson Mandela Rules⁸).

Dle mého názoru by měli být odsouzení ve výkonu trestu omezení pouze v nezbytném rozsahu. V této věci neshledávám důvod, aby byla stanovena povinnost nosit jen určité barvy civilního oblečení, a považuji takové režimové opatření za zbytečné, neúčelné a nepřiměřené.

Usuzuji, že může být někdy složitější zakoupit sportovní triko jednobarevné bez potisku např. bez loga výrobce (značky). Nevidím ani důvod, proč by označení trika výrobcem mělo být závadné. V dané věci shledávám zavedený postup spíše jako zjednodušení práce věznice, která nemusí vyhodnocovat, které potisky na triku jsou vhodné a které již nikoliv.

Za kompromisní řešení bych považovala spíše negativní výčet barev triček odsouzených. Např. že odsouzení by nesměli nosit trika pouze modré barvy, naopak zaměstnanci věznice by museli mít vždy nějaký modrý doplněk, aby bylo snáze a na první pohled rozpoznatelné, kdo je zaměstnanec věznice a kdo odsouzený.

C.3 Nedostatek času ke konzumaci stravy a nevhodné chování dozorce

Věznice Rapotice pochybila, když nevyšlechla některé odsouzené, kteří byli přítomni dne 20. 3. 2019 se stěžovatelem v jídelně k tomu, zda měl stěžovatel či oni sami dostatečný čas ke stravování, a rovněž nezajistila výsledky odsouzených z oddílu F1 (z ložnice stěžovatele) k tomu, zda se dozorce choval ke stěžovateli nevhodným způsobem.

⁷ Viz bod č. 5 Evropských vězeňských pravidel. [Doporučení Rec (2006) 2 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům].

⁸ Bod č. 5.1 Nelson Mandela Rules. UNITED NATIONS. Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules), [online]. United Nations Crime Commission. Adopted 22. 5. 2015. [cit. 26. 7. 2019]; dostupné z <http://www.penalreform.org/wp-content/uploads/2015/05/MANDELA-RULES.pdf>.

Příslušník je povinen jednat s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody vážně a rozhodně, respektovat jejich práva, zabránit krutému nebo důstojnost ponižujícímu zacházení s těmito osobami i mezi nimi navzájem a působit k naplnění účelu výkonu trestu.⁹

Základní zásady činnosti správních orgánů stanoví požadavky na formální a obsahovou stránku vyřízení stížnosti. Vyřízení stížnosti tedy musí dosáhnout určité kvality vypracování.

Stížnost by měla být prošetřena řádně a včas. Požadavek na řádné vyřízení stížnosti je stanoven jak ve správním řádu,¹⁰ tak v nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 55/2014.¹¹ Pod termín řádně zcela jistě nemůžeme zařadit takové vyřízení stížnosti, kde nebyly prošetřeny všechny významné skutečnosti, které jsou nezbytné pro její vyhodnocení. Zde je možné odkázat také na bod 5. „Principů dobré správy“, podle kterého má být písemné odůvodnění rozhodnutí úřadu přehledné, srozumitelné a jednoznačné.¹²

V dané věci věznice neprošetřila námitky stěžovatele řádně, resp. ve svém konstatování se opřela pouze o výpovědi obou přítomných dozorců, ačkoli je nepochybné, že namítanému jednání byli přítomni i další odsouzení, ať už v jídelně, či na oddílu. Rovněž nebyly zajištěny případné kamerové záznamy z míst, kde došlo k jednání namítanému stěžovatelem. V dané věci si uvědomuji, že došetření stížnosti stěžovatele v tomto bodě již nebude asi možné, neboť vzhledem k uplynulému času již nebude možné zajistit kamerové záznamy a podání vysvětlení ze strany odsouzených již nebude zřejmě zcela vypovídající.

Jsem si vědoma skutečnosti, že stížnost stěžovatele vyřizovalo generální ředitelství Vězeňské služby České republiky; v rámci místního šetření však zcela jasně vyplynulo, že podklady k šetření stížnosti zajišťovala na dožádání Věznice Rapotice.

C.4 Provádění důkladných osobních prohlídek

Nebylo prokázáno, že by se Věznice Rapotice dopustila pochybení spočívajícího v nevhodném průběhu důkladné osobní prohlídky u stěžovatele.

Ochrana lidské důstojnosti je coby základní lidské právo obecně zakotvena v Listině základních práv a svobod.¹³ Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod upraveny pouze zákonem. Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.¹⁴

9 Ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

10 Ustanovení § 3 a 4 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

11 Ustanovení § 16 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 55/2014, o vyřizování stížností a oznámení ve Vězeňské službě České republiky.

12 Dostupné z <http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/principy-dobre-spravy/> [ke dni 31. 8. 2016]; k použití principů dobré správy v rámci činnosti vězeňské služby: HUSSEINI, Faisal. Správněprávní aspekty výkonu trestu odnětí svobody a související správní činnosti Vězeňské služby České republiky. Disertační práce [on-line]. PF Masarykovy univerzity, 2013/2014, str. 94, 95, 115 [cit. 31. 8. 2016]; dostupné z https://is.muni.cz/auth/th/12294/pravf_d/disertacni_prace.pdf.

13 Viz zejména čl. 7 odst. 2 a čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod; ve Sbírce zákonů vyhlášena jako usnesení č. 2/1993 Sb.

14 Viz článek 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

Odsouzený je povinen podrobit se osobní a další prohlídce v zájmu zajišťování vnitřního pořádku ve věznici a vyloučení toho, aby u sebe měl věc, kterou by narušoval účel výkonu trestu.¹⁵ Vězeňský personál musí respektovat důstojnost prohlížených osob.¹⁶ Prohlížené osoby nesmějí být v průběhu prohlídek ponižovány.¹⁷

Důkladná osobní prohlídka se provádí vždy tak, aby byla zachována lidská důstojnost prohlížené vězněné osoby a aby zásah do jejích práv a svobod nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného důkladnou osobní prohlídkou.¹⁸

Důkladná osobní prohlídka se provádí v určené, dostatečně vytápěné místnosti vybavené rohožemi, odkládacími lavicemi a věšáky. Dveře i okna místnosti musejí být uzpůsobeny tak, aby prohlíženou vězněnou osobu nebylo možné pozorovat z vnějšku místnosti. V případech, kdy mají důkladné osobní prohlídky charakter hromadné akce, jsou vězněné osoby od sebe vždy odděleny odpovídajícími zástěnami nebo kabinkami tak, aby byla zajištěna nezbytná míra soukromí a důstojnosti vězněné osoby.¹⁹

Zda byly při důkladné osobní prohlídce stěžovatele přítomny i další osoby (z řad odsouzených či zaměstnanců věznice) nelze již zjistit, neboť místnost není monitorována kamerovým systémem. Další odsouzení nepotvrdili tvrzení stěžovatele. Prohlídková místnost je aktuálně náležitě vybavena.

C.5 Provádění nočních kontrol

Věznice Rapotice nepochybila při provádění nočních kontrol na oddíle E1.

Vězeňská služba České republiky spravuje a střeží vazební věznice a věznice a odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.²⁰ Nezpochybňuji oprávněnost provádění nočních prohlídek, ale vždy záleží na tom, jakým způsobem jsou prováděny, neboť nevhodným postupem nemusí být odsouzeným zajištěna osmihodinová doba ke spánku.²¹

V průběhu šetření bylo zjištěno, že na oddíle E1 je umístěno noční světlo (slabší intenzity než světlo denní) a žádný z oslovených dozorců či odsouzených nepotvrdil tvrzení stěžovatele o tom, že by noční kontroly byly prováděny nevhodným způsobem.

C.6 Nezajištění osmihodinové doby ke spánku

Věznice Rapotice pochybila tím, že odsouzeným není zajištěna osmihodinová doba ke spánku; resp. budíček odsouzených je realizován před stanoveným časem.

15 Viz § 28 odst. 2 písm. a) zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

16 Viz článek 54.3 Evropských vězeňských pravidel.

17 Viz čl. 54.4 Evropských vězeňských pravidel.

18 Ustanovení § 89a odst. 2 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 23/2014, o vězeňské a justiční strážní.

19 Ustanovení § 89a odst. 3 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 23/2014, o vězeňské a justiční strážní.

20 Dle § 2 odst. 1 zákona o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky.

21 Viz § 16 odst. 5 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

V tomto případě bylo při šetření prokázáno, že došlo k porušování uvedeného ustanovení zákona týkajícího se osmihodinové doby ke spánku, tedy že budíček je prováděn před stanoveným časem. Stěžovatel uvedl, že jako odsouzený, který je zařazený v první prostupné skupině vnitřní diferenciaci, využívá možnosti dívat se na televizi na kulturní místnosti i po stanovené večerce, a to až do 24:00 h, tedy sám z vlastní vůle nevyužívá velkou míru stanovené osmihodinové doby ke spánku. V každém případě však musím i zde konstatovat pochybení, neboť bylo prokazatelně zjištěno, že věznice nedodrží časový rozvrh dne.

C.7 Strava

Věznice Rapotice pochybila při vydávání stravy odsouzeným v plastových tabletech.

Podávání stravy by mělo probíhat tak, aby byla zajištěna důstojnost odsouzených; za důstojné nepovažují jíst jídlo z plastových tabletek (a to v mnoha případech po dobu několika let). Některé věznice již v dnešní době vydávají vězněným osobám stravu v talířích (byť plastových).²² V dalších věznicích tuto praxi soustavně doporučuji.²³

Nevidím důvod k tomu, když v některých věznicích je možné vydávat stravu vězněným osobám na talířích, aby ostatní věznice nemohly zavést takový výdej stravy.

V případech, kdy odsouzení budou mít i jídelní sadu (zejména talíře) přímo na cele, mohou ji využívat i ke konzumaci snídaně (ta je podle zjištěných informací vydávána ve Věznici Rapotice odsouzeným „do ruky“) či ke konzumaci vlastních potravin (získaných formou nárokového balíčku či nákupem ve vězeňské kantýně). Samozřejmě předpokládám, že odsouzení si mohou alespoň zakoupit jídelní potřeby (např. právě ve vězeňské kantýně,²⁴ pokud mají na uvedený nákup finanční prostředky) či si je mohou nechat zaslat od třetí osoby (pokud mají např. z příbuzných někoho, kdo je ochoten uvedeně zaslat).

C.8 Sprchování

Věznice Rapotice nepochybila při zajištění koupání odsouzených.

Koupání se odsouzeným umožní nejméně dvakrát týdně. Pokud to vyžaduje pracovní zařazení odsouzených nebo jiné okolnosti, umožní se koupání častěji.²⁵

Z pohledu toho, že věznice umožňuje všem odsouzeným sprchování nikoliv pouze dvakrát, ale třikrát týdně, dále pak po řízené sportovní aktivitě a po návratu z práce, se frekvence sprchování jeví jako dostačující (oproti jiným věznicím). Dvouminutový interval ke sprchování považuji za hraniční, spíše bych doporučovala větší časový interval, ale z oslovených odsouzených proti délce sprchování nikdo nic nenamítal (vyjma stěžovatele), a beru v této věci rovněž v potaz i skutečnost, že je možné přerušit cyklus sprchování.

22 Viz Zpráva ze systematické návštěvy Vazební věznice Ostrava ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. 20/2019/NZ/OK, str. 34.

23 Viz Zpráva ze systematické návštěvy Vazební věznice Liberec ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. 78/2018/NZ/BM, str. 21.

24 Jídelní potřeby patří do zaručeného sortimentu zboží vězeňské prodejny – čl. 16 odst. 2 písm. b) bod 5 příloha č. 2 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 31/2017, kterým se stanoví zásady pro zpracování a vydání vnitřního řádu věznic pro obviněné, vnitřního řádu pro odsouzené a vnitřního řádu pro osoby ve výkonu zabezpečovací detence.

25 Ustanovení § 21 odst. 2 řádu výkonu trestu odnětí svobody.

C.9 Nemožnost kombinovat ústavní a civilní oděv

Věznice Rapotice pochybila, když odsouzeným neumožnila a neumožňuje kombinovat nošení ústavního a civilního oblečení.

Odsouzeným se poskytují oděvy a další výstrojní součástky podle ročního období.²⁶ Vlastní sportovní oděv a sportovní obuv mohou odsouzení používat pouze při tělovýchovných a sportovních aktivitách a v průběhu vycházek.²⁷

Nevidím důvod k tomu, aby odsouzení museli mít při vycházkách pouze vlastní či pouze ústavní oděvní doplňky (čepici a rukavice); ne všichni odsouzení mohou mít k dispozici ve věznici i vlastní čepici a rukavice, a v takovém případě by nemohli na vycházkách v zimním období sportovat, či by mohli sportovat, ale bez dostatečného oděvu. I v obecných rysech nepovažuji opatření, kdy není možné kombinovat ústavní a civilní oblečení, za odůvodněné. Pokud oblečení odsouzených splňuje podmínku hygienické a estetické nezávadnosti, neshledávám potřebu zakazovat odsouzeným kombinaci jednotlivých druhů oblečení. Umožnění kombinace vlastního a erárního oděvu, prádla a obuvi nijak nenavýšuje náklady věznice. Řád výkonu trestu odnětí svobody nestanoví nemožnost kombinovat ústavní a civilní oblečení; pouze uvádí, kteří odsouzení (dle zařazení do příslušného typu věznice stupně zabezpečení věznice s ostrahou a v jakých situacích) mohou nosit vlastní oblečení.²⁸ Opět i toto opatření jsem doporučovala již v minulosti v jiných věznicích.²⁹

Dokonce bych obecně v budoucnu ve věznicích viděla jako možné užívání civilního oblečení všemi vězněnými osobami trvale, neboť v některých zemích je takovýto systém zcela běžný, pro vězeňskou službu ekonomičtější a nijak problematický.

D. Informace o dalším postupu

Zprávu zasílám řediteli Věznice Rapotice a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv³⁰ žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 19. srpna 2019

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

26 Ustanovení § 18 odst. 1 řádu výkonu trestu odnětí svobody.

27 Ustanovení § 18 odst. 2 řádu výkonu trestu odnětí svobody.

28 Viz § 18 řádu výkonu trestu odnětí svobody.

29 Zpráva ze systematické návštěvy Vazební věznice Liberec ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. 78/2018/NZ/BM, str. 16 a 17.

30 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.